

ברכה פלאי ובתה שרה ברש
העברתי אליה את הקשר עם הסופרים!

כאלה שנולדים עיוורים לא רואים כלום. בוויית מסויימת אני יכולה לראות איוה שהיא סילוואטה אבל אינני יכולה לראות מה שתחת אפי. העיוורון גנע בי באופן מיוחד קשה, העיניים היו כלי העבודה שלי.

● כמה שעות ביום את עובדת?
קשה להגיד שאני עובדת. אני מגיעה למשרד כל יום בעשר ושלושים ועובדת באחת צהרריים. העבודה העיקרית שלי היא לשמור על תרמייה של מסדה להבא וליוס מפעלים חדשים. אבל אני משתדלת גם להיות מעורבת בביצועים. האמת היא שמבחינה פיסית העיניים לא רואות והרגליים כושלות ודהיפקטו קשה לי לעבור חדר מבלי להישען על מישהו, זה מה

„10 שנים לפני שקיבל את פרסנובל אמר לי עגנון: המיזודות שלי פתוחות, אני נוסע לקבל את הפרס. המיזודות חינו”

שהגוף גרם. אבל באותו הזמן עצם המחשבה שלי נשארה בהירה ואולי התחדדה בהתפתחות מילדותי ועד היום.

● האם את סובלת מבדידות?
יש לי נחת מהנכדים וגם מהנינים שכל אחד מהם מוצלח מהשני. מה שנותן לי אור גדול וחמימות. היא ניתני תמרי שהיא כל כך יפה וכשרונית ולמרות שהיא בת שש, הצעתי לה להיכנס לאוניברסיטה.

● נכדתי יעלי היא פצע פתוח בליבי. את יודעת שעד לפני מותה עברה על כוריאוגרפיה בשם עד מאה ועשרים. שהיתה מבוססת עליי. היא ביקשה משרה בתו שתשלח לה הרבה תמונות, כדי שתוכל על פיהו להעמיד את הכוריאוגרפיה. כעת עובדים בניו יורק על הכוריאוגרפיה הזו. זה היה המפעל האחרון שלה ובפברואר שנה זו יעלו את הכוריאוגרפיה בוילג' בניו יורק.

מוריה, ליהודה הלוי ולרמתיגן ואחריוך לבית הנוכחי, בגבעתיים. אני רואה בהבנה גדולה אם תהיה אפשרות ממקום זה למקום אחר. לפי גורם הזמן. אראה בזה רק ברכה. יש לי כל הבטחון שהמפעלים שלנו יתגברו על המשברים והבעיות הפוקדים עכשיו את הכלל ומכבידים מאוד על הפרט. אני מאמינה שנצח ישראל לעולם לא ישקר ואני בטוחה שהשורש החזק של העץ שנטעתי יילך ויהפוך עבות.

בסיכום חיי אני רואה לפניי הרבה מפעלים שהתחלתי כשהקטנים נעלמו מהאופק והגדולים השתרו והעצים גדלו ויש לי תקוה שעוד הרבה הרבה שנים שורשי התרבות שנטעתי ילכו ויעמיקו.

● את אותם שורשי תרבות התי חלת בעיקר בהפצת ספרים זרים. אחרי כך צירסת אליך כשותף את ביאליק. האם הוא רק נתן את שמו או שהיה שותף פעיל?

הוא היה מאוד מאוד פעיל. היינו נפגשים יום יום לרקום חלומות בקשר להפצת הספר. ביאליק היה אומר שמתר לקנות כנסיה בשביל למכור ספר עברי. נפרדתי מביאליק בביתו ברמתגן יומיים לפני נסיעתו לוינה, לניחה. כשאנחנו מלאייתוכניות להבא. לצערי ההמשך לא בא.

● זה נכון שביאליק לא אהב ספרדים?
את ביאליק אני הכרתי אישית והיתה לי הזכות והכבוד להכירו מבחוז ומכפנים מבלי להיכנס לעבודתו הספרותית.

ביאליק עבר הרבה מאוד בחלוקת השירים שלו לסדרות לתלמידים, טבע לחור, שירים לאומיים לחור, ליריים לחור, זה לקח אצלו חודשים. בסוף ימיו הגה רעיון של כינוס פופולארי של אוצרות התלמוד. עקבתי אחרי ביאליק לא פעם, דיברנו על נושאים כלליים, אגיד לך את האמת, לפי שהכרתי את ביאליק, בתור איש, מצאתי בו הרבה דברים פוזיטיביים, למרות הביקורת עליו. אני רואה בביאליק איש גדול. הוא היה משכמו ומעלה.

שרה ברש: מברכה פלאי לא תוציא שביאליק שגא ספרדים. מפה זה לא ייצא.

ברכה פלאי: תימנים הוא דווקא אהב ואנשים אהבו אותו. הוא רחב מרחב ביאליק נגלה הביקורים. היו באים מקטנים עד גדולים לראות את ביאליק וזה היה מפריע לו מאוד וא, לפי הזמנה חמה של קריניצי, הוא עבר לרמתגן. אני זוכרת שכשהייתי אצלו לפני שנסע לוינה, טיילנו בחדר הגדול שסובב את הבית הקטן והצנע והוא הודיע לי שהוא היה צוער בעשר שנים. לא היה מתבייש בשם סוחר שהקהל הרביק לו בתור גנאי.

● למה כינו את ביאליק סוחר?
אמרו שאהב כסף.

שרה ברש: בעלי חאקי ברש. תמיד היה הולך עם הילד. וביאליק תמיד היה אומר לו אתן לך מתנה ואף פעם לא נתן.

ברכה פלאי: כינינו לבין עצמנו, הוא פשוט פחד שלא יהיה לו לחם. אז הוא אמר לי לוא הייתי צוער הייתי סוחר. הוא רצה להוכיח שסוחר זו תעסוקה מכובדת.

● מספרים עליו שלמרות שכתב לילדים הוא לא אהב אותם במיוחד, כשהיה הולך ברחוב והיה פוגש בילדים היה מגרשם במקלו שיסורו מדרכו.

מה שנוגע לילדים הוא לא הסתיר אף פעם את אהבתו אליהם והעריך מאוד את יחס הילדים לעבודתו. פעם שאלתי אותו למה אתה לא כותב כשפה שילדים מבינים, או הוא ענה לי ילדים אוהבים לפצח אגוזים או הם יפצחו גם את הספרים שלי. הוא היה קשור מאוד לילדים של

ביום לכל אחד לפי הנתי ולפי רוחהפעולה של כל אחד מהם.

וכך, האנציקלופדיה העברית. שאלכסנדר היה המזכיר שלה, עברה לבעלותו ביחד עם מסדה פרס מכיוון שהוא היה האיש שקשר את הקשרים של מסדה-פרס עם מ"לים כעולם הגדול. כמו כן העברתי לו הרבה מפעלים יותר קטנים. לפי האפשרויות והרוח שלו.

ואת הוצאת-הספרים מסדה והדפוס נתתי

„אני רואה יום יום שאצטרך לחכום מקום ליד חברי. לא חושבת שאצטרך אליהם, כי הם לא בחיים. הם מתים”

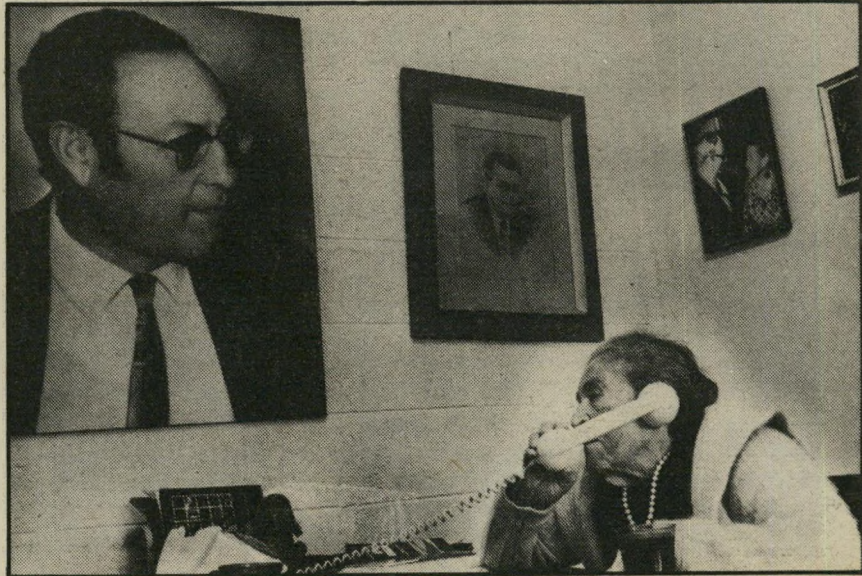
בידי נכדי, יואב ברש, שממילא שלט בהם דהיפקטו והחלוקה הזו דהיפקטו הפכה דהיורה. אבל למרות זאת נשאר ונשמר הקשר המשפחתי. כשכל אחד מהם אוטונומי בעסקים ועצמאי בלי כל קשר עסקי אחד עם השני. ומזלי הוא שגם הרור השלישי של שתי המשפחות האלה ממשיך בעבודה הראשונית שאני התחלתי. לצערי הרב הרבה מאוד מפעלים של חלוצים כימינו מתים יחד איתם ולי יש המשך כדור שלישי. אצל נכדי, שעוברים כולם בעסק המשפחתי בתקווה שגם ניני ימשיכו את דרכי ושזה יעבור מדור לדור.

● האם נכון שמצבה של „מסדה” מאלין אותה להשכיח את בניויהמשי דרים הגדול והדפוס למשרדי הקי-אופ” הסמוכים וכי אתם עוברים, כתוצאה מהמצב הכלכלי למבנה צנוע יותר?
במשך כל שנות-חיי בארץ חלמתי על קביעות של דורות במקום שהתחלתי. הן בבית והן בעבור דה. אולם ההתרחבות הדינאמית של העסקים דרר שה לשנות מקום אף-על-פי שלמזלי המול ליווה אותנו לאורך כל הדרך והשניונים היו תמיד רק לטובה.

כשהגעתי לארץ גרתי בשנה הראשונה בחדר שכור. כעבור מספר שנים עברתי לשני חדרים. אחר-כך בניתי בית ברחוב קרל נטר. מהבתים הראשונים של תל-אביב, בית שקיים עד היום עם כל שלוש קומותיו ועם המעלית שלו. שנים רבות אחרי מות בעלי המשכתי לגור לבד בששה חדרי הבית, אך כמו שטיפרתי, לפי דרישת חתני, עברתי אליהם והבית עבר בירושה לאלכסנדר וכיום מתגורר שם נכדי דוד. הנוטה למוסיקה עוד כשהיה תינוק והיה מתנדנד במיטה. אז אמרתי הילד הזה יהיה חזן. נו, היום הוא עוסק במוסיקה. בן שלושים ועדיין רווק.

מה שנוגע לשינוי מקום, תמיד קינאתי כאנשים שהכרתי בחו"ל שגרים בבית של הסבי איים שלהם והנה גם בבית שלי גר נכדי.

מה שנוגע לשינוי מקום, תמיד היתה בי שאיפה לבנות את הבית שלי, שהיה לדורות ולי עומתה שאיפה תמידית להרחבת-העסק, הרחבה הרורשת שינוי מקום. וכך מסדה עברה מהבית הראשון ברחוב הרצל, שנבנה בשביל הוצאת

יחזק ברש (בתמונה הגדולה) ומאיר פלאי (בתמונה הקטנה) על הקיר התחלתי בספריית-השאלה ובניתי קונצרן-ענק!